

ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำของประเทศ

Issues and Strategies in Water Resource Development in Thailand

ดร. อาณัติ อภาภิรม *

Dr. Anat Abhabhirama

ABSTRACT

Water resource development is of crucial importance to rural development since water plays a key role in increasing agricultural productivity. At present, the main problem retarding the development of water resources are uncertainty in government policy and the lack of human and capital resources.

The objective of water resource development are to increase productivity and to serve the basic needs of people in remote areas where water is scarce. To fulfill the above objectives, construction of dams, deep well, farm ponds as well as canals and weirs is required in order to store water during the rainy season. To conserve water, cooperation among water users is needed. Knowledge of water management is necessary and charging a fee for the use of water may be a fair and effective solution to the problem of water resource conservation.

ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาแหล่งน้ำของประเทศขณะนี้ ข้าพเจ้าไม่สามารถพูดถึงเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยไม่โยงไปถึงการพัฒนาชนบท ดังนั้นจึงอยากจะใคร่ขอชี้แจง ขบวนการพัฒนาชนบทเสียก่อนแล้วจึงจะโยงมาถึงการพัฒนาแหล่งน้ำที่หลัง คำถามที่ถามนักวิชาการ นักพัฒนา และรัฐบาล ตลอดจนภาคเอกชนทั้งหลายก็คือว่า การพัฒนาชนบทนั้นคืออะไร และอะไรที่เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาชนบท กรณีอย่างไรจึงจะเอื้ออำนวยให้การพัฒนาชนบทเกิดขึ้นได้ ถ้าไปถามนักการศึกษา นักการศึกษา ก็จะบอกว่า การพัฒนาชนบทนั้นต้องอยู่ที่การศึกษา แม้แต่รัฐบาลชุดนี้เองก็ยังให้งบประมาณการศึกษาสูงสุด เมื่อประชาชนได้รับการศึกษาแล้ว การพัฒนาชนบทจะเป็นไปได้ตามธรรมชาติ เมื่อไปถามฝ่ายสังคมศาสตร์ ก็บอกว่าการจัดตั้งองค์กรของประชาชนเพื่อให้คนในชนบทได้รวมตัวกันเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด เมื่อประชาชนสามารถจะรวมตัวด้วยกันแล้ว โดย

เฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกร อำนาจการต่อรอง ทางด้านการตลาด ทางด้านการเพิ่มผลผลิต ทางด้านการขายก็จะดีขึ้น เมื่อเป็นเช่นนั้นทุกคนก็มีความหวังและการพัฒนาชนบทจะเกิดขึ้นได้โดยอัตโนมัติ เมื่อไปถามฝ่ายสาธารณสุข ฝ่ายสาธารณสุขจะบอกว่า เพราะว่า การพัฒนาชนบทนั้นเป็นการสร้างศรัทธาของรัฐบาลให้เกิดกับประชาชน การที่เขาหมอกัด เขาพยาบาลกัด หรือเอาเทคนิคการแพทย์กัด เข้าไปในชนบทนั้นเป็นการสร้างศรัทธาของรัฐบาลให้แก่ประชาชนเป็นอย่างดี เมื่อประชาชนเกิดศรัทธากับรัฐบาลแล้ว จึงจะนำขบวนการต่างๆ ในการพัฒนาชนบทเข้าไปที่หลัง เมื่อพูดถึงเกี่ยวกับด้านวิศวกร พวกวิศวกรก็จะบอกว่าการพัฒนาชนบทนั้นจำเป็นต้องมีสิ่งก่อสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ (Infra Structure) เสียก่อน เช่น คน แหล่งน้ำ ไฟฟ้า พวกนี้ถึงจะมีการเพิ่มผลผลิต และมีการขายผลผลิตได้ เท่าที่ฟังดูแล้วต่างคนต่างเห็นไม่เหมือนกันว่าการพัฒนาชนบทคืออะไร และอะไรเป็นจุด

* รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ใหญ่ในการทำให้การพัฒนาชนบทเคลื่อนไหวได้
ข้าพเจ้าก็จะสรุปว่า การพัฒนาชนบทนั้นไม่ใช่
สาขาวิชาหนึ่งวิชาใด ไม่ใช่หัวข้อที่จะนำมาวิจัย
และไม่ใช่ว่าสิ่งซึ่งคนจะเชี่ยวชาญได้ และก็ไม่ใช่
สิ่งที่จะเรียนรู้ได้ในกลุ่มบุคคลหนึ่งบุคคลใด แต่
การพัฒนาชนบทนั้นเป็นขบวนการ เป็นความ
มุ่งมั่น เป็นพันธะผูกพันของบุคคลทั้งชาติที่จะมี
ต่อชาวชนบท เป็นการเสียสละของบุคคลกลุ่ม
ใหญ่ และสุดท้ายเป็นการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
ของคนจำนวนมาก ขบวนการที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะ
เป็นสาธารณสุขกิต การศึกษา กิต ทางด้าน Infra
Structure กิต จะต้องผูกพันไปถึงการเปลี่ยนแปลง
ทัศนคติของคนในชนบท การพัฒนาชนบท
นั้นผู้ที่ได้สัมผัสและได้อยู่ในการพัฒนาชนบท
เป็นเวลานานจะรู้สึกว่าเป็นของที่เป็นไปได้ยาก
เพราะเกี่ยวกับคนจำนวนมาก เกี่ยวกับพื้นที่
จำนวนมาก หลายคนที่อยู่ในการพัฒนาชนบท
แล้วก็ท้อถอยเลิกไปก็มี ข้าพเจ้าอยากจะเปรียบ
ถึงความยากลำบากในการพัฒนาชนบทเหมือน
กับการเล่นเรือใบลำเล็กข้ามมหาสมุทรแปซิฟิก
กับต้นและลูกเรือนั้น ไม่มีโอกาสจะเห็นฝั่งตรง
ข้ามได้เลย แต่ด้านความมุ่งมั่นมีพันธะที่จะนำ
เรือใบนั้นข้ามฝั่งให้ได้จำเป็นต้องตั้งเข็มทิศ
ให้แน่นอน ถึงแม้จะมีคลื่นลมมรสุม ทิศทางต้องไม่
เปลี่ยนความเร็วของเรือนั้น อาจจะเร็วบ้าง ช้า
บ้าง ขึ้นอยู่กับลักษณะภูมิอากาศจะอำนวย เมื่อ
แล่นไปมาได้นานพอสมควรแล้วฝั่งก็ยังมองไม่
เห็น แต่ว่าถ้าลูกเรือและกับต้นนั้นหันทิศทางที่
แน่นอน หันหลังมาดูแล้วจะเห็นว่าใกล้ฝั่งเหมือน
กัน ข้าพเจ้าก็อยากจะฝากไว้ทางมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์ซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนา
ชนบทนั้น ว่าการพัฒนาชนบทนั้นเป็นขบวนการ
ที่ยาวนาน ต้องการความเสียสละ ต้องการความ
มุ่งมั่น ขอให้อย่าได้ท้อถอยและมาร่วมมือกับทาง
กระทรวงของสหประชาชาติไปข้างหน้า

การพัฒนาแหล่งน้ำนั้นเป็นอันได้สำคัญใน
การที่จะพัฒนาชนบท เป็นปัจจัยที่จะเพิ่มผล

ผลิตของการเกษตร ความยากง่ายของการ
พัฒนาแหล่งน้ำนั้นจึงเหมือนกับการพัฒนาชนบท
เพราะว่าการพัฒนาแหล่งน้ำเกี่ยวกับคนจำนวน
มากถึง 10 กว่าล้านคนขึ้นไป เนื้อที่ถึง 100 ล้าน
กว่าไร่ แล้วก็ต้องการพัฒนาในระยะเวลาอันสั้น
เพื่อยกฐานะของเกษตรกร บุคคลที่พัฒนาแหล่ง
น้ำนั้นมักจะนึกถึงว่าการพัฒนาแหล่งน้ำนั้นเป็น
จุดเป็นตำบล ว่าเรามีอยู่ 2 ตำบล 3 ตำบล รูป
แบบต่างๆในการพัฒนาแหล่งน้ำจึงเหมาะสำหรับ
ตำบลหนึ่งตำบลใด แต่ความจริงแล้วเพื่อให้การ
พัฒนาแหล่งน้ำมีผลกระทบต่อประเทศชาติเต็มที่
จำเป็นต้องมองกว้างกว่านั้น ต้องมองถึงเนื้อที่
เป็น 10 กว่าล้านไร่ ต้องมองถึงประชาชน 10
กว่าล้านคน ต้องมองถึงจำนวนเงินเป็นหมื่นๆ
ล้านบาท farm pond ไม่ได้สร้างเฉพาะหนึ่ง
หรือสองแห่ง เราจะต้องสร้าง farm pond
ถึง 2 หมื่นกว่าแห่ง เมื่อนึกถึงความยากและ
จำนวนมากในระยะเวลาอันสั้นนั้นแล้ว การวาง
แผนกิต ความคิดความอ่านในการที่จะให้ประ
ชาชนร่วมกันกิตต้องเป็นไปแบบกระชับและกิต
วางแผนกันอย่างละเอียด ข้าพเจ้าอยากจะท้าว
ถึงปัญหาของการพัฒนาแหล่งน้ำในประเทศไทย
ปัญหาในระดับแรกที่จะกล่าวก็คือที่ข้าพเจ้ากิตว่า
สำคัญที่สุดคือ ประเทศชาติขาดนโยบายที่แน
นอนในการพัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งนี้อาจจะเป็น
เพราะว่าความไม่มั่นคงของสถาบันทางการเมือง
เช่น รัฐบาลอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เพราะ
ฉะนั้นทิศทางเรือใบที่ข้าพเจ้าเรียนให้ทราบนั้น
อาจจะเปลี่ยนไปทางซ้ายที่ขวาที่ ความเร็วบ้าง
ช้าบ้างทำให้เรือใบนั้นหมุนแทนที่จะไปทิศทาง
ที่เดียวกัน นโยบายที่แน่นอนนั้นจะต้องมี แล้ว
ต้องมีสม่ำเสมอ เพื่อให้สมกับขบวนการอันยาว
นานของการพัฒนาชนบทและการพัฒนาแหล่ง
น้ำ

ประการที่สอง ขาดทรัพยากรทั้งด้านกำลัง
เงิน บุคลากร และเครื่องมือ ข้าพเจ้าได้เรียน
มาแล้วว่าการพัฒนาชนบทและการพัฒนาแหล่ง
น้ำนั้นเกี่ยวกับคนจำนวนมาก เกี่ยวกับพื้นที่
จำนวนมาก เกี่ยวกับเงินจำนวนมาก รัฐไม่

สามารถที่จะจัดหาแหล่งน้ำให้เกษตรกรซึ่งมีจำนวนถึง 80 % ของประชากรทั้งหมดมาทำการเกษตรได้ ส่วนใหญ่ของเกษตรกรจำเป็นต้องพึ่งพาน้ำฝน ส่วนแหล่งน้ำต่างๆก็ รัฐจะต้องเอื้ออำนวย ภาระต่างๆเงื่อนไขบังคับต่างๆให้เกษตรกรนั้นสามารถที่จะพึ่งตัวเองได้ในการที่จะพัฒนาแหล่งน้ำมาใช้ในการเกษตรหรืออุปโภคบริโภคก็ตาม

ข้าพเจ้าอยากจะยกตัวอย่างว่าการที่รัฐบาลจะสร้างแหล่งน้ำให้พอเพียงทุกหมู่บ้านนั้นรัฐจะต้องสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก เช่น สระน้ำในนา นน เป็นจำนวนถึง 2-3 หมันแห่ง ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถจะหาวิศวกรและช่างเทคนิคกระจายไปได้ทั่วถึง หรือแม้ว่าจะสร้างเสร็จแล้ว รัฐก็ไม่สามารถจะหาผู้คนที่จะทำกรหรือดำเนินการบำรุงรักษาไว้ได้ เมื่อเป็นเช่นนั้น ความร่วมมือของประชาชนจึงมีความจำเป็นมาก แต่ความจริงที่เกิดขึ้นก็คือขาดความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพราะว่าขอบข่ายของรัฐบาลในกระทรวงเกษตร กรมชลประทาน กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธ.ก.ส. องค์การตลาด พวกนี้ชายของตัวเองซึ่งระดับตำบลบ้าง ทั้งระดับอำเภอบ้าง ระดับจังหวัดบ้าง แต่ละชายก็พยายามที่จะสร้างประชาชนของตัวเองขึ้นมา พวก ธ.ก.ส. ก็สร้างกลุ่มชาวนาเพื่อให้สินเชื่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ก็มีการส่งเสริมการเกษตรก็มีกลุ่มเกษตรกร เพราะฉะนั้นเกษตรกรคนเดี๋ยวอาจจะเป็นไปได้ถึง 10 กลุ่ม เพราะยังมีกระทรวงต่างๆ เช่น กระทรวงมหาดไทยก็มีกรมพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง กรมมออื่นๆหลายอย่าง ทางด้านกระทรวงศึกษาธิการก็มี ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ ทางด้านกระทรวงสาธารณสุขก็มีฝ่ายสาธารณสุขที่ไปถึงตำบล แม้แต่ฝ่ายควบคุมประชากรอย่างเช่นกลุ่มหมี้ยกษัยของตัวเองในการที่จะควบคุมกำเนิดของประชาชน ความที่ชายต่างๆทำงานไม่ประสานกันไม่ขึ้นอยู่กับกันทำให้ความร่วมมือ

ของประชาชนต่อรัฐบาลนั้นเกิดไม่ได้ การที่ความร่วมมือจะเกิดขึ้นได้นั้น ชายต่างๆของรัฐบาลจะต้องประสานงานกันเป็นอันเดียวกันเสียก่อน แล้วจึงช่วยกันจัดตั้งองค์กรประชาชนที่เป็นระบบ ให้รัฐบาลกับองค์กรประชาชนนั้นทำในทิศทางเดียวกัน การพัฒนาแหล่งน้ำหรือการพัฒนาชนบทจึงเกิดขึ้นได้

ปัญหาต่อมาคือเทคโนโลยีที่จะใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำนั้นอยู่ในวงจำกัด มีบุคคลจำนวนมากซึ่งทำการขุดบ่อนัก บ่อลึกนัก สระน้ำในนาถัด อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กถัด คันคูน้ำถัด ฝ่ายน้ำล้นถัด มีความรู้ไม่พอเพียง เพราะว่าการพัฒนาแหล่งน้ำนั้นเป็นเรื่องที่ถกซงและซับซ้อน พึ่งธรรมชาติขึ้นอยู่กับฝนตกอย่างไร น้ำซึมลงในดินอย่างไร การระเหยเป็นอย่างไร พึ่งต้องการความเสียสละและความรู้ทางวิทยาศาสตร์พอสมควร

เทคโนโลยีที่สอนในมหาวิทยาลัยนั้น ส่วนมากจะสอนไปในทำนองที่จะสร้างของใหญ่ๆ ข้าพเจ้ายังไม่เห็นมหาวิทยาลัยไหนในประเทศเลยสอนเรื่อง farm pond technology การขุดสระน้ำขนาดเล็ก ข้าพเจ้ายังไม่เห็นมหาวิทยาลัยใดเลยที่สอนเกี่ยวกับฝ่ายน้ำล้นขนาดเล็กส่วนมากสอนกันถึงฝ่ายน้ำล้นซึ่งมีราคาถึง 100 ล้านบาทขึ้นไป พวกนี้เวลาทำเข้าจริงๆกลับเป็นบริษัทวิศวกรที่ปรึกษาต่างประเทศเป็นคนทำ วิศวกรไทยเองก็ไม่ได้ทำ จึงอยากจะฝากไว้ในมหาวิทยาลัยว่า หลักสูตรต่างๆควรจะสอดคล้องกับความต้องการและนโยบายของรัฐบาลในอันที่จะพัฒนาชนบทหรือพัฒนาแหล่งน้ำก็ตาม

สุดท้ายเนื่องจากเงื่อนไขบังคับต่างๆจะเป็นนโยบายที่ไม่แน่นอนถัด จะเป็นการขาดกำลังคน ทรัพยากรถัด จะเป็นการขาดความร่วมมือจากประชากรถัด หรือองค์กรของรัฐไม่ร่วมมือกับองค์กรประชาชนถัด หรือเทคโนโลยีอยู่ในวงจำกัดถัด ทำให้โครงการพัฒนาแหล่งน้ำต่างๆซึ่งเสร็จเรียบร้อยแล้ว นำทมอยู่ไม่สามารถจะ

นำมาใช้โดยเกษตรกรให้เต็มเม็ดเต็มหน่วยได้
 ข้าพเจ้าอยากจะยกตัวอย่างโครงการหลายอันใน
 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ลำโตน้อยกีด
 ลำปากกีด นาอนกีด เขอนอุบลรัตนกีด นาทม
 อยู่นนแมแต่ทอนแห่งแล้ง แต่บ่นนายงเหตอใน
 เขอนทงส์ เหตุการณ์อย่างนยงเบตอไปอก
 เพราะว้าขาดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐ
 บาลกับองค์กรประชาชน ก่อนทข้าพเจ้าจะพุด
 ถึงการพัฒนาแหล่งน้ำตอไป อยากจะย้อนถึง
 ความมุ่งหมายและนโยบายของการพัฒนาแหล่ง
 น้ำ นโยบายต่าๆซึ่งรัฐจะตอสร้างขนให้ขาราช
 การหรือองค์กรต่าๆ ปฏิบัติตามเพอบรรลุถึง
 นโยบายทกำหนดไว้นน จะตอเป็นนโยบายท
 เรียงง่ายและสน ข้าพเจ้าได้คิดนโยบายนเป็น
 เวลานั้น ก็นักถึงประโยคสนๆได้ว้า นโยบาย
 ของรัฐในการพัฒนาแหล่งน้ำควรจะมีนโยบายว้า
 ชาวนาตอได้น้ำ ซึ่งเป็นคำพูดทธรรมดาที่สุด
 ไม่ลิกซัง แต่ถ้าคิดให้ลิกจริงๆแล้ว คำพูดลิก
 ซังมาก การกระทำใดกิด จะว้าเป็นกระทรวงใด
 กิด หรือว้ากรมใดกิด ในการทจะพัฒนาแหล่ง
 น้ำแล้วถ้าไม่บรรลุถึงจุดหมาย ทว้าชาวนาได้น้ำ
 ก็นไม่ควรจะท ถ้าประชาชนทุกคน องค์กร
 ทุกอย่างนักถึงค่านอยู่ตลอดเวลาว้าชาวนาตอ
 ได้น้ำ การสร้างเขอนกีด การฝักอบรมกีด การ
 ดำเนินการให้เงินกิด หรือการเข้าไปช่วยชาว
 นาหรือเกษตรกรกิด ถ้าไม่เกี่ยวกับกรได้น้ำ
 ของชาวนาแล้วไม่ควรกระทำ

ในการพัฒนาแหล่งน้ำ ถ้าเอามาตรการน
 ไปตอกับการดำเนินงานของรัฐทเป็นอยู่ขณะ
 กิด จะเห็นว้ากิจกรรมต่าๆมากมาย ไม่เกี่ยวกับ
 ชาวนาได้น้ำเลย ข้าพเจ้าจึงอยากจะฝากไว้
 ในที่ประชุมร่วมนนโยบายอันสนและเรียงง่ายทรัฐ
 บาลควรจะนำไปใช้แล้วกิตพุดสมาเสมอคือชาว
 นาตอได้น้ำ หมายถึงนาทได้นนตอใช้ได้เต็ม
 เม็ดเต็มหน่วย เมอนนโยบายเป็นนโยบายทแน่นอน
 อย่างน มาพุดถึงการพัฒนาแหล่งนนั้นมีความ
 ประสงค์อย่างไร ข้าพเจ้าแบ่งการพัฒนาแหล่ง
 น้ำเป็น 2 อย่าง

อย่างท 1 เพอเพิ่มผลผลิต

อย่างท 2 เพอสนองความต้องการขนพน

ฐานของประชาชนซึ่งอยู่ในถิ่นทุรกันดารทจะ
 ตอเดินทางครั้งวัน 3-4 ชั่วโมง หรือ 3-4
 กิโลเมตร เพอจะนำนามาอุปโภคบริโภค สอง
 อย่างนแนวทางในการพัฒนาไม่เหมือนกัน นัก
 พัฒนาตอรูวาทตัวทำนทำเพอเพิ่มผลผลิตให้
 ประชาชน เพอการส่งออกของประเทศ หรือเพอ
 ทสนองความต้องการขนพนฐานของประชาชน
 เพอเพิ่มผลผลิตจะตอเป็นโครงการใหญ่ Capital
 Intensive เป็นการลงทุนสูง Carry Me-
 chanization ใช้เครื่องไม้เครื่องมือททันสมัยท
 สุด ใช้ High Technology คือใช้ความสามารถ
 ทางวิชาการสูง เช่น เนื้อททายเขอนเจ้าพระยา
 ซังมอย 8 ล้านไร่ แล้วททายเขอนวชิราลงกรณ์
 ซังมออยู่ประมาณล้านกว่าไร่ พวกนตอเป็น
 พวกทเพิ่มผลผลิต ตอใช้วิชาการทสูงสุดเท่า
 ทจะเป็นไปได้ เงินลงทุนตอไปนักถึงแง่ของ
 เศรษฐศาสตร์เป็นสำคัญ

การพัฒนาอีกแบบหนึ่งคือเพอสนองความ
 ต้องการขนพนฐานของประชาชนนหมายความ
 ว้าต้องการนาเพอดำรงชีวิตขนพนฐาน ตัวอย่าง
 เช่น นาเพอบริโภคอุปโภค นาเพอการเกษตร
 ขอให้รัฐบาลสามารถ guarantee ให้กับประชา
 ชนได้ว้า เกษตรกรนอย่างน้อยสามารถปลูก
 พืชใดหนึ่งครั้งตอ

3. นาเพอจะเลี้ยงสัตว์

4. นาเพอจะปลูกฝักสวนครัว เพอมีราย
 ได้เล็กๆน้อยๆ หรือกินอยู่กันนหมู่บ้านนพอ
 เพียงนฤดูแล้ง

ตามงานวิจัยทข้าพเจ้าได้กระทำมานนักคิด
 ว้าประชาชนนหมู่บ้าน 100 ครอบครัวตอการ
 นาตอบ หนึ่งแสนลูกบาศก์เมตร จะเป็นนาจาก
 บอนาตบ บอนาลิกกิตตาม สระน้ำในนากิตตาม
 อ่างเก็บน้ำขนาดเล็กกิตตาม คันคูน้ำกิตตาม หรือ
 เป็นฝายน้ำล้นขนาดเล็กกิตตาม รวมกันแล้วเพอ
 สสนองความต้องการขนพนฐาน ตอได้ประมาณ
 หนึ่งแสนลูกบาศก์เมตรตอ

การพัฒนาสองอย่างนั้นส่วนมากจะเกี่ยวกัน และนำมาปนกันอยู่เรื่อยๆ ว่าจะทำอย่างหนึ่ง ไม่ควรจะทำอย่างที่สอง เพราะว่าอย่างที่สอง เปลืองงบประมาณรัฐบาลมาก หรือควรทำอย่างที่สองเพราะประชาชนเดือดร้อน อย่างที่หนึ่งนั้น ช่วยคนที่เจริญแล้ว ข้าราชการเห็นว่าควรจะทำสอง อย่างพร้อมกันไป เพราะความมุ่งหมายหรือจุด ประสงค์ไม่เหมือนกัน อย่างที่หนึ่งเพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญ อย่างที่สองให้ประชาชนมี บัญชี

โครงการอย่างที่สองนั้นไม่ได้รับความสนใจจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก กัด หรือประเทศต่างๆ ที่จะให้เงินกู้ก็เพราะถือว่าไม่ได้รับผลทางเศรษฐกิจ แต่ตามข้อวิจักษณ์ออกมาแล้วนั้นถือว่าถ้าโครงการเล็กๆ ทำอย่างนั้น สามารถเอานำมาทำประโยชน์ได้เต็มที่ บ่อน้ำเล็กหรือสระน้ำขนาดสามแสนลูกบาศก์ เมตรสามารถจะให้ผลคุ้มค่าทางเศรษฐกิจได้

พูดถึงปัญหาที่ต้องมาพูดถึงการแก้ปัญหา ปัญหาที่ข้าพเจ้ากล่าวมานั้นเป็นปัญหาทั่วไป แต่การแก้ปัญหานั้นจะต้องมองถึงพื้นที่เป้าหมาย คือ target area ว่าอยู่ที่ไหน ลักษณะเป็นอย่างไร จะเป็นเรื่องการเพิ่มผลผลิตหรือจะเป็น การสนองความต้องการชนพื้นฐาน จึงอยากจะ แบ่งเนอทเป้าหมายเป็นภาคต่างๆ ดังนี้คือ ภาค กลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตกและภาคใต้

ภาคกลางนั้นมีลุ่มน้ำเจ้าพระยาเป็นหลัก แบ่งได้เป็นลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนบน ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนกลาง และลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง ภาคกลางไม่เหมือนกับภาคอื่นๆ เพราะว่ามีลุ่มน้ำ สาขาใหญ่ บึง วัง ยม น่าน รวมกันที่นคร สวรรค์แล้วกลงมาที่อ่าวไทย มีเขื่อนเก็บกัก เขื่อนภูมิพล กับเขื่อนสิริกิติ์ ซึ่งเป็นเขื่อนเก็บ กักที่สำคัญมาก และกั้นเขื่อนฝึมน้ำ นำจากเขื่อน ภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ จะมารวมกันที่เขื่อนชัย นาท หรือเขื่อนเจ้าพระยา เขื่อนเจ้าพระยาจะ ทำการปิดบานประตูให้สูงขึ้น ให้ระดับน้ำไหลมา

ยังคลองชลประทานที่เลี้ยงพื้นที่ชายเขื่อนอยู่ประ มาณ 8 ล้านไร่ เพราะฉะนั้นการเพิ่มผลผลิตของ ประเทศ บัญชีสำคัญขึ้นอยู่กับทุ้งราบภาคกลาง ระบบการใช้น้ำกัก การใช้น้ำอย่างประหยัดก็คื การใช้น้ำอย่างเป็นระบบจะต้องเน้นหนักในพ นท์มาก ขณะนี้ความต้องการน้ำในทุ้งราบภาค กลางนั้นมีมาก ถึงขนาดรัฐบาลต้องประกาศมา ตระการประหยัดไฟฟ้าเพื่อที่จะให้น้ำมีพอเพียงใน การที่จะให้เกษตรกรทำนาปรังได้หกแสนไร่ใน ทุ้งราบภาคกลาง ความขาดแคลนน้ในทุ้งราบ ภาคกลางนั้นจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ขณะ นี้หน้าประปาใช้อยู่ 20 ลูกบาศก์เมตรต่อวินาทีซึ่ง สามารถใช้ทำนาปรังได้ถึงห้าแสนหกหมื่นไร่ เป็นจำนวนมากเกือบจะเท่ากับการเพาะปลูกใน นาปรัง ปน(2523) ซึ่งเป็นบนาแล้งจะต้องเอาน้ำ ไปใช้ในการทำนาปรัง เพราะว่าทุ้งราบภาคกลาง นั้นไม่เหมือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือถึงแม้จะมีน้ำ ประชาชน ยังไม่รู้จักการใช้น้ำ เพราะฉะนั้นน้ำที่มอยู่ทุกสั เขนอนั้น ในเวลาหน้าแล้งนั้นประชาชนจะทิ้ง ถิ่นมาอยู่ในถิ่นเดิมเพื่อจะทำนาปรัง แต่ภาคกลาง นั้นประชาชนมีวัฒนธรรมในการทำพืชฤดูแล้ง มาก เพราะรัฐบาลได้ส่งเสริมใส่ทรัพยากรต่างๆ เข้าไปมาก ประชาชนจึงนิยมทำนาปรัง จะเห็น ว่าสถิติทำนาปรังในภาคกลางนั้นเพิ่มขึ้นอย่าง รวดเร็ว เริ่มตั้งแต่ต่ำกว่าหนึ่งล้านไร่ มาเมื่อป ที่แล้ว(2522) ถึง 3.2 ล้านไร่ จนมากระทั่งบน เกิดวิกฤตการณ์น้ำน้อย เนอทเหลือเพียง 6 แสน ถึงล้านไร่เท่านั้น ความต้องการน้ำในการปลูก พืชฤดูแล้งในภาคกลางจะทวีความรุนแรงมาก ขึ้นขึ้นขึ้นในการชลประทานจำเป็นต้องเปิดอกใน ภาคเหนือ ที่แล้วๆมานั้น น้ำทุกหยดหรือว่าทุก แห่งในลุ่มน้ำเจ้าพระยาจะไหลรวมกันมาเฉยๆ เนอททุ้งราบภาคกลางตอนล่าง ต่อมาเมอการ เกษตรขยายตัว เนอทขยายไปเรื่อย การใช้น้ำ ในภาคเหนือก็คื ในภาคเจ้าพระยาตอนกลางก็คื จำเป็นต้องมีมากชน โครงการกัก โครงการแม่ ังัด โครงการแม่กตวง พวกนี้แบ่งมาจากลุ่มน้ำ

เจ้าพระยาตอนล่างทั้งนั้น โครงการพัฒนาโลกที่ลงทุนไป 4 พันล้านบาท ธนาคารโลกให้เงินกู้มากที่สุด พวกนักแย่งน้ำจากลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่าง โครงการที่อุดรดีดีส่งมาจากโครงการพัฒนาโลกก็เป็นการแย่งน้ำจากลุ่มน้ำเจ้าพระยา

แนวทางการแก้ไขสำหรับลุ่มน้ำเจ้าพระยานั้นสามารถทำได้ 2 ทาง ด้วยกันคือ

1. การประหยัดน้ำ สามารถทำได้โดยไม่ลงทุนสูงสุด เป็นการลงทุนตามมาก แต่ว่าต้องการความร่วมมือจากราชการและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากเกษตรกรเป็นอย่างมาก ที่ได้ทำการวิจัยยอมรับประสิทธิภาพในการส่งไปช่วยเกษตรกรไม่ถึง 50 เปอร์เซ็นต์ควรจะได้ถึง 70-80 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นหน่วยงานควรจะทำได้ 2 เท่า เท่าที่เป็นอยู่ขณะนี้การกระทำนั้นจะต้องทำ water management หรือการจัดการที่จะกระจายน้ำให้ได้ถูกหลักวิชาการทั้ง 3 ระดับ ท่งน้ำในเขื่อน ในการปล่อยน้ำในเขื่อนให้ได้จังหวะ ทั้งในระบบคลองชลประทาน ที่ต้องปิดประตูชลประทานที่มีอยู่หลายร้อยประตูในทุ่งราบภาคกลางให้ได้จังหวะทั้งในไร่นาของประชาชนเอง คือใน on farm ให้เกษตรกรนรู้จัดการใช้น้ำมากขึ้น เกษตรกรมักจะคิดว่าถ้าปลูกข้าวแล้วก็ควรจะเอาน้ำท่วมไว้ตลอดเวลา แม้แต่บางคนน้ำท่วมแล้วไม่พอขอให้น้ำไหลผ่านอยู่ตลอดเวลา บอกว่าน้ำมันเย็นดีการกระทำอย่างนี้เปลืองน้ำมาก ขณะนี้กรมวิชาการเกษตรก็พบแล้วว่า การให้น้ำเกี่ยวกับต้นข้าว นั้นไม่จำเป็นต้องท่วมอยู่ตลอดเวลา อาจจะทำให้แล้วก็ปล่อยให้แห้งแล้วให้ใหม่ได้ แบบนี้ก็ช่วยลดการใช้น้ำมาก

ประการสำคัญที่สุดที่ข้าพเจ้าเห็นว่ารัฐบาลจำเป็นต้องทำเพื่อการประหยัดน้ำจะมีขึ้นได้คือ จะต้องเก็บค่าน้ำจากชาวนา การพูดอย่างนี้ขัดกับความรูสึกของประชาชนจำนวนมากเพราะว่าทุกคนทราบว่าเกษตรกรนั้นแม้จะยังชีพไปวัน ๆ ก็ยังไม่พอแล้ว โฉนรัฐบาลจึงต้องมาขูดรีดจากชาวนาต่อไปอีก

การเก็บค่าน้ำจากชาวนานั้นเป็นประโยชน์โดยตรงต่อชาวนา ข้าพเจ้าขอเรียนชาวอกทว่า เป็นประโยชน์โดยตรงต่อชาวนา เมื่อเกษตรกรเสียค่าน้ำ เกษตรกรจะรักน้ำมากขึ้น จะรู้ค่าน้ำอันมีค่า โดยที่ตัวเองไม่รู้สึกรู้ว่า ก็จะเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำให้แกตัวเอง ผลผลิตก็จะเพิ่มขึ้นเป็นเงาตามตัว น้ำที่เหลือจากการใช้ของเกษตรกรกลุ่มนี้ก็ยังมเหลือมากพอที่จะให้เกษตรกรกลุ่มอื่นใช้ ค่าน้ำที่รัฐบาลจะเก็บนั้นควรจะมจำนวนเล็กน้อย เพื่อให้ประชาชนน้ำจนถึงคุณค่าของน้ำ แต่ผลผลิตที่เกิดขึ้นจากชาวนามากมายกว่าค่าน้ำที่รัฐบาลจะเก็บได้ แต่เรองนี้ต้องเป็นเรองของการเปลี่ยนทัศนคติของคนจำนวนมาก รัฐบาลไม่สามารถจะทำในระยะเวลาอันสั้น จะต้องพูดอย่างนเสมอจนกระทั่งประชาชนทั้งประเทศยอมรับ

การแก้ไขในทุ่งราบภาคกลางอีกแบบหนึ่งก็คือการเพิ่มน้ำ การเพิ่มน้ำทำได้ 2 ประการ คือ

1. การเพิ่มน้ำเข้ามาโดยระดับน้ำฝนตกในประเทศ เช่น การสร้างเขื่อนท่วยสักในลุ่มน้ำยม
2. การผันน้ำลุ่มน้ำสาขาเข้าลุ่มน้ำป่าสัก เช่น น้ำสัน นามาน น้ำเลย ซึ่งปกติจะไหลลงแม่น้ำโขง การผันลุ่มน้ำปายเข้าเขื่อนภูมิพลก็ดี พวกนี้เป็นโครงการเล็ก ๆ ซึ่งฝนตกในประเทศเข้าสู่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

สังรัฐบาลจะต้องทำและมีผลกระทบระยะยาวในอันที่จะช่วยการขาดแคลนน้ำในทุ่งราบภาคกลางนั้นได้ค่อนข้างถาวร ก็คือจำเป็นต้องเอาฝนตกนอกประเทศเข้าสู่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาให้ได้ จึงจำเป็นต้องใช้แม่น้ำโขงซึ่งไหลระหว่างประเทศ 4 ประเทศ คือ ไทย ลาว เขมร และญวน ลุ่มน้ำสาละวินเป็นลุ่มน้ำระหว่างไทยกับพม่า ข้าพเจ้าพบเจ้าหน้าที่การพลังงานระหว่างประเทศ เขาก็บอกว่าแม่น้ำสาละวินนั้นได้ประโยชน์ทางการผลิตไฟฟ้ามาก ผลิตการใช้ไฟฟ้าถึง 3 เท่าของการใช้ไฟฟ้าในประเทศไทยขณะนี้แล้วก็พูดคุยกับเจ้าหน้าที่ของพม่าเรียบร้อยแล้ว ซึ่งทุกคนเห็นด้วยหมดคืออยู่อย่างเดยวกัคือ

ท่านประธานาธิบดีเนวิน ผมว่าติดคนสำคัญเสียด้วย ส่วนทางด้านแม่น้ำโขงนั้นก็มีเขื่อนผามองซึ่งออกแบบขั้นต้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว รายงานความเป็นไปได้ก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว ธนาคารโลกหรือผู้ที่จะให้เงินก็พร้อมที่จะให้ การลงทุนก็คิดว่าคุ้มทุน แต่ก็ยังติดในเรื่องของการเมือง เพราะฉะนั้นรัฐบาลไม่ควรจะรอความสอดคล้องระหว่างประเทศ ควรจะพึ่งตัวเองให้มากที่สุดที่จะมากได้ข้าพเจ้ากับข้าราชการกรมกองต่างๆ ก็ได้ดูความเป็นไปได้ต่างๆ ก็มีโครงการ เช่น โครงการลุ่มน้ำอิง ลุ่มน้ำอิงซึ่งไหลลงแม่น้ำโขงเราก็กินน้ำอิงแล้วสูบน้ำจากลุ่มน้ำอิงลงลุ่มน้ำยมมาเข้เขื่อนทวายสัก แล้วก็ผันจากทวายสักลงเขื่อนสิริกิติ์ทำการผลิตไฟฟ้าอีกครั้งหนึ่ง แต่โครงการนี้เป็นโครงการใหญ่ จำเป็นต้องใช้การศึกษาอย่างรอบครอบ ขณะการศึกษาขั้นต้นได้เสร็จเรียบร้อยแล้ว กำลังดำเนินการที่จะทำการศึกษาความเป็นไปได้ในขั้นต้น แล้วก็ทำการศึกษาความเป็นไปได้ขั้นสุดท้ายแล้วก็จะออกแบบทำเงินก็ เพราะขั้นตอนอย่างนี้ต้องกินเวลาประมาณ 1 หรือ 2 ปี และการก่อสร้างนั้นก็จะเป็นเวลา 5 ถึง 6 ปี กว่าจะมาถึงชานนาก็เป็นเวลาอย่างรวดเร็วที่สุด 10 ปี โครงการนี้ไม่คิดว่าเป็นโครงการที่จะทำหรือเปล่า แต่คิดว่าเป็นโครงการที่จะต้องทำ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มลมน้ำโขง ลุ่มน้ำขมูล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนไม่เหมือนกับภาคกลาง คือส่วนที่มนานนาเหลือส่วนที่ไม่มนานนาแห้งแล้งไม่ม่นาเลย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือสามารถจะแบ่งเป็น 3 เขตด้วยกันคือ

เขตที่หนึ่ง คือเขตที่กินที่อยู่ท้ายเขื่อนใหญ่ เช่น เขื่อนอุบลรัตน์กิต เขื่อนลำปาวกิต เขื่อนลำน้ำพระเพลิงกิต เขื่อนโพนทรายกิต

เขตที่สอง เป็นเขตที่อยู่ริมแม่น้ำสาขาใหญ่ ซึ่งมีน้ำไหลตลอดปี เช่น แม่น้ำโขง แม่น้ำขมูล และแม่น้ำมูล

ในเขตที่หนึ่งนั้น อาจจะนำน้ำจากเขื่อนใหญ่ๆ ได้ ในเขตที่สองนั้นสามารถจะสูบน้ำจากลำน้ำเหล่านี้มาให้เกิดประโยชน์ได้ อย่างเช่น สำนักงานการพลังงานแห่งชาติได้ทำแล้ว ได้สูบน้ำจากแม่น้ำโขงกิต จากแม่น้ำขกิต แม่น้ำมูลกิต มาทำการเกษตรที่หน้าฝนและหน้าแล้ง

เขตที่สาม นั้นเป็นเขตปัญหา คือไม่สามารถจะนำน้ำจากทางเขื่อนใหญ่กิต หงสูบน้ำจากแม่น้ำกิต เป็นเขตซึ่งในฤดูฝนมีน้ำอยู่ถึง 80 เปอร์เซ็นต์ของเนื้อที่ทำกินในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีประมาณ 100 ล้านไร่ เป็นที่ทำกินประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ หรืออาจจะมากกว่า เพราะว่ามีการถางป่ามากขึ้น แต่ข้าพเจ้าใช้ตัวเลข 50 เปอร์เซ็นต์เป็นเนื้อที่ในเขตหนึ่ง และเขตที่สองขณะนี้เพียงหนึ่งล้านไร่เท่านั้น แต่ว่าต่อไปขยายเนื้อที่ในเขตที่หนึ่งและเขตที่สองมากขึ้น ไม่ว่างจะมีเขื่อนผามองก็ตาม การจะชักแม่น้ำไขมาให้ก็ยังไม่สามารถจะขยายเนื้อที่เกิน 10 ล้านไร่ได้ เพราะฉะนั้นใน 10 หรือ 20 ปีข้างหน้า ก็ยังมีเนื้อที่ถึง 40 ล้านไร่ซึ่งต้องพึ่งน้ำฝน

คำว่าอีสานแล้งก็เพราะว่าเขตที่สามนี้เอง การแก้ไขของเขตที่สามนี้ต้องแก้ไขด้วยการชลประทานขนาดเล็ก บ่อนาลกิต สระน้ำในนา กิต หรืออาจเก็บน้ำขนาดเล็กกิต ซึ่งขณะนั้นรัฐบาลก็ได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำดังกล่าวอย่างรีบเร่งให้ทั่วทุกบ้าน สามารถระบายน้ำได้ถึงแสนลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่การดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะว่าไม่ได้พูดถึงสระน้ำในนาเป็นจำนวน 100 สระ เราพูดถึง 2 หมื่นกว่าสระ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 2 หมื่นหมู่บ้าน มีอำเภอ 226 อำเภอ คนประมาณ 14 ล้านคน จะเห็นภาพได้ชัดว่าในการพัฒนาแหล่งน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความจำเป็นอย่างมาก รัฐไม่สามารถจัดหาทรัพยากรทั้งคน ทั้งเครื่องมือ เงินมาให้พอเพียงได้ องค์กรของรัฐกับองค์กรของประชาชนจำเป็นต้องประสานกันอย่างรีบเร่ง ใน

การประสานกันนั้นได้ทำไปแล้ว แต่ยังไม่ได้ปฏิบัติกันอย่างจริงจัง

สำหรับภาคตะวันออก ภาคตะวันออกนั้น land resource หรือ ทรัพยากรทางดินมีมากกว่าทรัพยากรทางน้ำ เพราะว่าทางภาคตะวันออกจะมีท่าเรือ จะมีโรงกลั่นเหล็ก จะมี petrochemical อุตสาหกรรมจะขยายตัวไปที่นั่น เมืองจะขยายตัวไปที่นั่น แต่แหล่งน้ำไม่พอเพียงในภาคตะวันออกมีลุ่มน้ำ ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำระยอง ลุ่มน้ำจันทบุรี และลุ่มน้ำตราดที่สำคัญ

แนวทางในการพัฒนาภาคตะวันออกก็คือ ถ้าสามารถจะสร้างอ่างเก็บน้ำได้ทีไหนต้องควร จะสร้างให้เร็วที่สุด เพราะมีฉนวนแล้วการขาดน้ำในภาคตะวันออก ประชาชนจะย้ายเข้าไปอยู่ในมาบ หรือว่าลุ่มน้ำนั้นๆต่อไปไม่สามารถจะเคลื่อนย้ายคนต่างๆ ออกจากที่เหล่านั้นได้ ตัวอย่างเช่น โครงการมาบประชัน ซึ่งชาวสวนชาวไร่ร้องเรียนเดินขบวนมาในสมัยอาจารย์สัญญาให้ยับยั้งโครงการนั้น ต่อมาเมื่อรัฐบาลเปลี่ยน รัฐบาลก็สามารถที่จะ ผลักดันเกษตรกรรมออกไปจากเนื้อที่ได้ แต่เป็นระยะเวลาาน ได้ด้วยความยากลำบาก และก็เดือดร้อนต่อชาวไร่ชาวนาเป็นอย่างยิ่ง เงินไขของภาคตะวันออกนั้นเกี่ยวกับแหล่งน้ำนั้นสำคัญมาก รัฐจะต้องรู้ potential หรือความสามารถสูงสุดใน การหาแหล่งน้ำในภาคตะวันออกให้ได้ ลุ่มน้ำระยองนั้นอาจจะหาน้ำได้ง่ายกว่าลุ่มน้ำบางปะกง เพราะว่าลุ่มน้ำบางปะกงนั้นน้ำเค็มขึ้นไปไกลถึง 200 กิโลเมตรในหน้าแล้ง การสร้างท่าเรือที่ดี ที่เที่ยงกันว่าจะอยู่ที่ท่าเรือสัตหีบ หรืออยู่ที่แหลมฉบัง จำเป็นต้องคิดถึงเรื่องแหล่งน้ำเป็นส่งสำคัญเช่นกัน

เลือนมาถึงภาคตะวันตก คือแม่น้ำแม่กลอง มีแม่น้ำสาขาใหญ่คือแม่น้ำแควใหญ่และแควน้อย แม่น้ำแม่กลองนั้นตรงกันข้ามกับภาคตะวันออก คือว่า water resource หรือว่าทรัพยากรทางน้ำมากกว่า land resource หรือทรัพยากรทางดิน เขื่อนใหญ่ๆสองเขื่อน เขื่อนศรีนครินทร์นั้นเสร็จแล้ว เขื่อนที่เขาแหลมก็กำลังจะสร้าง

ขึ้น คิดว่าต่อไปภายในห้า-หกปี น้ำในภาคตะวันตกจะอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจะเหลือสามารถนำมาช่วยในลุ่มน้ำภาคกลางได้ หรือลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้ เพราะฉะนั้นทางด้านตะวันตกนั้นไม่คิดว่าจะมีปัญหา ยกเว้นส่วนที่เหนือที่สุด เป็นหอคอย เช่น อ่างเขื่อนมทวนกืด มีฝนตกน้อย บนตักเพียง 400 มิลลิเมตรเท่านั้น ไม่สามารถจะส่งน้ำโดยใช้ gravity หรือความดึงดูดของโลกได้ จำเป็นรัฐจะต้องช่วยเหลือทางอื่น เพราะฉะนั้นความแห้งแล้งของภาคตะวันตกต่อไปนั้นจะเป็นเฉพาะจุดเท่านั้น

ภาคสุดท้ายคือภาคใต้ ภาคใต้นั้นเป็นแนวยาวตั้งแต่อ่าวไทยลงไปถึงเขตแดนระหว่างมลายูกับไทย แม่น้ำจึงเป็นแม่น้ำสั้นๆ ไม่สามารถจะจัดลุ่มน้ำเป็นระบบได้ โครงการพัฒนาแหล่งน้ำจึงจำเป็นต้องพัฒนาเป็นจุดๆไป ไม่เป็นระบบเหมือนภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากภาคใต้นั้นมีฝนตกมากกว่าภาคอื่นๆ ประมาณ 2,000 ถึง 3,000 มิลลิเมตรต่อปี ในภาคอื่นประมาณ 1,400-1,500 มิลลิเมตรต่อปี และฝนตกในภาคใต้อาจจะมีความเดือดร้อนทางแหล่งน้ำจึงน้อยกว่าภาคอื่น

ปัญหาพิเศษของรัฐบาลอยู่ขณะนี้คือวิกฤตการณ์เขื่อนน่านน้อย ทงเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ ผลกระทบอันนั้นจะยังผลกระทบต่อไปอีก 3-4 ปีข้างหน้า เพราะว่าเหมือนกับ การออมทรัพย์เมื่อเราใช้เงินในธนาคารหมด กว่า จะเก็บเงินเท่าเก่าก็เป็นเวลาหลายปี ถ้าเก็บโดยไม่มีกินเลยก็สามารถจะเก็บได้เร็ว แต่ที่เป็นอยู่ก็ต้องเก็บไปใช้ไป น้ำก็เหมือนกัน เมื่อฝนตกลงมาในอ่างก็ต้องเอาน้ำมาทำการผลิตกระแสไฟฟ้า ถ้าอย่างนั้นไฟก็ดับ ในช่วงฝนทิ้งในเดือนกรกฎาคม รัฐบาลจำเป็นต้องปล่อยน้ำพอมานานานับไม่ไหวเสียหายน พอลังน้ำปรั้งประชาชนก็จะเรียกร้องนามาเลยงนาปรั้งต่อไป รัฐบาลจำเป็นต้องดำเนินมาตรการที่กระชับและมั่นคง ข้าพเจ้าใช้คำว่ามั่นคงหมายความว่า จะต้องนำผู้ต่างๆ มาวางแผนเพื่อจะเพิ่มน้ำในเขื่อนภูมิพลและ

